

Pravice prosilk_cev LGBTIQ+ za mednarodno zaščito v Sloveniji

PRISPEVEK NA MEDNARODNEM SEMINARJU PRAVICE LGBTIQ+
PROSILK_CEV ZAMEDNARODNO ZAŠČITO

PRVA ELEKTRONSKA IZDAJA
LJUBLJANA, DRUŠTVO PARADA PONOSA, 2024
PUBLIKACIJA JE BREZPLAČNA.

IMPRESUM:

AVTORICA: EVA GRAČANIN

UREDNIKA: MAJA ŠUČUR

ODGOVORNA UREDNIKA: SIMONA MURŠEC

LEKTURA: MAJA ŠUČUR

OBLIKOVANJE: ŠPELA STERGAR

PRISPEVEK IN IZDAJO PRISPEVKA JE FINANČNO PODPRLA ILGA EUROPE

Pravice prosilk_cev LGBTIQ+ za mednarodno zaščito v Sloveniji

PRISPEVEK NA MEDNARODNEM SEMINARJU PRAVICE LGBTIQ+
PROSILK_CEV ZA MEDNARODNO ZAŠČITO

DRUŠTVO PARADA PONOSA, 2024

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	5
ABSTRACT	6
1. UVOD: PRISILNO RAZSELJENE OSEBE	7
1.1. PRAVICE PROSILK_CEV LGBTIQ+ ZA MEDNARODNO ZAŠČITO	7
1.2. RANLJIVOST PRISILNO RAZSELJENIH OSEB LGBTIQ+	8
2. EVROPSKA IN NACIONALNA PRAVNA PRAKSA O PROŠNJAH ZA MEDNARODNO ZAŠČITO ZARADI PREGANJANJA IZ RAZLOGA NENORMATIVNE SPOLNE USMERJENOSTI	9
2. 1. OSEBE LGBTIQ+ KOT POSEBNA DRUŽBENA SKUPINA	10
2.2. SMERNICE SODIŠČA EVROPSKE UNIJE ZA OCENO VERODOSTOJNOSTI TRDITEV O SPOLNI USMERJENOSTI PROSILKE_CE ZA MEDNARODNO ZAŠČITO	11
2.3. POZNO RAZKRITJE SPOLNE USMERJENOSTI V POSTOPKIH UGOTAVLJANJA UTEMELJENOSTI MEDNARODNE ZAŠČITE	12
2.4. NEPRIPRAVLJENOST ALI NEZMOŽNOST DRŽAVNIH ORGANOV, DA ZAGOTOVIJO UČINKOVITO ZAŠČITO	12
2.5. POSEBNE POSTOPKOVNE POTREBE IN ZAŠČITNI UKREPI	13
3. ZAGOTAVLJANJE ENAKE OBRAVNAVE PROSILK_CEV LGBTIQ+ ZA MEDNARODNO ZAŠČITO	14
3. 1. NADALJNI UKREPI ZA ZAGOTAVLJANJE DOSTOJNIH POGOJEV ZA ŽIVLJENJE PROSILK_CEV ZA MEDNARODNO ZAŠČITO	15
4. TRDNJAVA EVROPA	16
5. O AVTORICI	17
6. VIRI	17

POVZETEK

Prosilke_ici za mednarodno zaščito so samo ena od skupin znotraj skupine prisilno razseljenih oseb. Podskupina so prosilke_ici LGBTIQ+ za mednarodno zaščito, ki imajo v Sloveniji pravno zagotovljene enake pravice kot ostale_i prosilke_ici za mednarodno zaščito, pri udejanjanju teh pravic pa je pomembno, da se pristojni organi zavedajo dodatne ranljivosti prisilno razseljenih oseb LGBTIQ+ in njihovih dodatno travmatizirajočih izkušenj na poti v varnejše države.

Sodišče Evropske unije, Evropsko sodišče za človekove pravice in nacionalna sodišča držav članic EU so v zadnjih desetih letih vzpostavila obsežnejšo pravno prakso na področju zagotavljanja mednarodne zaščite osebam LGBTIQ+, s čimer se lahko krepi pravna zaščita njihovih človekovih pravic.

Kakšne ukrepe, če sploh kakšne, bodo politične_i odločevalke_ici sprejele_i, pristojni organi pa udejanjali, je v relativno bogati državi, kot je Slovenija, v prvi vrsti odvisno od politične volje. Z novim Paktom o migracijah in azilu v EU, ki se bo začel uporabljati predvidoma spomladi 2026, se tveganja za omejevanje dostopa do mednarodne zaščite povečujejo, tudi za prosilke_ce LGBTIQ+.

ABSTRACT

Applicants for international protection are only one group within the group of forcibly displaced people. LGBTI+ applicants for international protection are a sub-group that are legally guaranteed the same rights in Slovenia as other applicants for international protection. When implementing these rights, it is important for the authorities to be aware of the additional vulnerability of LGBTIQ+ forcibly displaced people and their additionally traumatizing experiences on their journey to safer countries.

Over the last ten years the Court of Justice of the European Union, the European Court of Human Rights and the national courts of the EU Member States have established a broader body of legal practice on the granting of international protection to LGBTIQ+ people, which can strengthen the legal protection of their human rights.

In a relatively wealthy country like Slovenia, what measures, if any, will be taken by political decision-makers and implemented by the competent authorities depends primarily on the political will. With the new EU Pact on Migration and Asylum, which is expected to enter into force in spring 2026, the risks of restricting access to international protection are increasing, including for LGBTIQ+ applicants.

1. UVOD: PRISILNO RAZSELJENE OSEBE

Prosilke_ci LGBTIQ+¹ za mednarodno zaščito so le ena od skupin znotraj skupine prisilno razseljenih oseb LGBTIQ+, ta pa ena od skupin znotraj širše skupine prisilno razseljenih oseb². Po Zakonu o mednarodni zaščiti je prosilka_ec za mednarodno zaščito državljan_ka tretje države ali oseba brez državljanstva, ki je v Republiki Sloveniji podal_a prošnjo za mednarodno zaščito.³ Osebe LGBTIQ+ lahko zaprosijo za mednarodno zaščito, ker jih v izvorni državi iz razloga spolne usmerjenosti, identitete, izraza ali spolnih značilnosti⁴ preganjajo državni ali nadržavni akterke_ji. Za mednarodno zaščito lahko zaprosijo tudi, ker jih te_i iste_i akterke_ji preganjajo iz razloga pripadnosti določeni rasi ali etnični skupini, določeni veroizpovedi, narodni pripadnosti ali političnemu prepričanju. Osebe, med katerimi so tudi osebe LGBTIQ+, prisilno zapuščajo svoje izvorne države ali dele držav še zaradi oboroženih konfliktov, vojn, ujm, lakote, revščine ... Osebi LGBTIQ+ je tako kot vsem ostalim osebam v postopku individualne obravnave prošnje lahko priznana mednarodna zaščita, s čimer pridobi status begunke_ca ali status subsidiarne zaščite.

1.1. PRAVICE PROSILK_CEV LGBTIQ+ ZA MEDNARODNO ZAŠČITO

Pravice prosilk_cev LGBTIQ+ za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji so enake pravicam vseh prosilk_cev za mednarodno zaščito, in sicer do:

- prebivanja v Republiki Sloveniji in gibanja znotraj območja občine, v kateri ima določen naslov začasnega prebivanja,
- materialne oskrbe (prehrana, obleka in obutev, higienske potrebščine) v primeru nastanitve v azilnem domu, njegovi izpostavi ali nastanitveni kapaciteti, vzpostavljeni na meji oziroma v bližini meje, letališču ali na ladji, ki je na sidrišču luke ali pristanišča,
- nujnega zdravljenja,
- izobraževanja,
- dostopa na trg dela,
- humanitarne pomoči,
- žepnine.⁵

---

¹ V besedilu uporabljam kratico LGBTIQ+, ki jo pri svojem delovanju uporablja tudi Društvo Parada ponosa. Druge kratice, kot je npr. LGBTI, so uporabljene le v sklopu povzetkov zapisov nekaterih institucij.

² Širšo skupino prisilno razseljenih oseb sestavljajo: osebe, ki so podale namero za prošnjo za mednarodno zaščito; osebe, ki so podale prošnjo za mednarodno zaščito (prosilke_ci za mednarodno zaščito); osebe s statusom begunke_ca ali subsidiarno zaščito; osebe, ki so jim oblasti zvrnile prošnjo za mednarodno zaščito; osebe z neurejenim statusom (npr. v Sloveniji nimajo urejenega nikakršnega statusa za zadrževanje in bivanje) ...

³ 2. člen Zakona o mednarodni zaščiti (Uradni list RS, št. 16/17 – uradno prečiščeno besedilo, 54/21 in 42/23 – ZZSDT-D)

⁴ Pri preganjanju na podlagi spolne usmerjenosti, spolne identitete, spolnega izraza ali spolnih značilnosti s strani (ne)državnih akterk_jev oblasti, pristojne za obravnavo prošenj za mednarodno zaščito, ugotavljajo, ali osebe LGBTIQ+ v državi izvora tvorijo posebno družbeno skupino. Več o tem v poglavju 2. 1. Osebe LGBTIQ+ kot posebna družbeno skupina.

⁵ Prvi odstavek 78. člena Zakona o mednarodni zaščiti (Uradni list RS, št. 16/17 – uradno prečiščeno besedilo, 54/21 in 42/23 – ZZSDT-D)

Hkrati imajo vse prosilke_ci za mednarodno zaščito pravico do poštene in pravočasne obravnave vloge za mednarodno zaščito. Spoštovati pa je treba tudi njihove človekove pravice in svoboščine, ki izhajajo iz pravno zavezujočih mednarodnih dokumentov, Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (Listina EU) in Ustave Republike Slovenije.

1.2. RANLJIVOST PRISILNO RAZSELJENIH OSEB LGBTIQ+

Pri udejanjanju pravic prosilk_cev LGBTIQ+ za mednarodno zaščito je pomembno, da se pristojni organi zavedajo dodatne ranljivosti prisilno razseljenih oseb LGBTIQ+ in njihovih dodatno travmatizirajočih izkušenj na poti v varnejše države. Šele ob tem zavedanju se pogoji za enako obravnavo vseh prosilk_cev za mednarodno zaščito izenačijo.

Urad Visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice (OHCHR) ocenjuje, da so med prisilno razseljenimi osebami najbolj ranljive osebe LGBTI. Dodaja, da jih – čeprav nimamo natančnih podatkov o številu oseb LGBTI in spolno raznolikih oseb, ki so prisilno razseljene na globalni ravni, – veliko prebiva v državah, ki ne zagotavljajo močne zaščite človekovih pravic za osebe LGBTI in spolno raznolike osebe ali pa jih oblasti aktivno diskriminirajo.⁶ Za tri četrtine vseh prisilno razseljenih oseb so namreč države gostiteljice države globalnega juga⁷, pri čemer so zakoni, ki kriminalizirajo osebe LGBTIQ+, in druge (ne)formalizirane prakse preganjanja oseb LGBTIQ+ tudi ostanek kolonialnih zakonov in praks.

OHCHR poroča, da številne prisilno razseljene osebe LGBTI, ki prestopijo mednarodno mejo – več kot dve tretjini prisilno razseljenih oseb na svetu namreč ne prečka nobene državne meje –, prispejo v države, kjer se srečujejo s podobnimi ali večjimi tveganji za nasilje, ksenofobijo, rasizem, mizoginijo, starizem, socialno-ekonomsko marginalizacijo in izolacijo od tradicionalnih podpornih mrež kot v izvorni državi. Na vseh stopnjah potovanja so lahko izpostavljeni posebni nevarnosti za nasilje, zlorabe in izkoriščanja s strani številnih akterk_jev, med drugim organov za priseljevanje in varnostnih organov, trgovk_cev z ljudmi in tihotapk_cev.⁸

Po svetu je po ocenah Visokega komisariata Združenih narodov za begunce (UNHCR) 110 milijonov prisilno razseljenih oseb.⁹ Število prisilno razseljenih oseb se povečuje, med njimi tudi število prisilno razseljenih oseb LGBTIQ+. Razlogi, ki ljudi prisilijo v to, da zapustijo svoj dom, koreninijo v zgodovinskem imperializmu in kolonializmu ter sodobnih preigravanjih geopolitičnih interesov med velesilami. Vsi ti procesi so in še vedno degradirajo okolje in družbe po vsem svetu ter prispevajo k podnebnim spremembam. Vse to pa ljudi potiska v iskanje človeka vrednega življenja.

---

⁶ Uradna spletna stran Urada visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice: <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-sexual-orientation-and-gender-identity/lgbti-and-gender-diverse-persons-forced-displacement> (28. 4. 2024)

⁷ Ocena UNHCR: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> (28. 4. 2024)

⁸ Uradna spletna stran Visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice: Forcibly displaced LGBT persons face major challenges in search of safe haven | OHCHR (28. 4. 2024)

⁹ Ocena UNHCR iz oktobra 2023, ki je zadnja dostopna ocena: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> (28. 4. 2024)

2. EVROPSKA IN NACIONALNA PRAVNA PRAKSA O PROŠNJAH ZA MEDNARODNO ZAŠČITO ZARADI PREGANJANJA IZ RAZLOGA NENORMATIVNE SPOLNE USMERJENOSTI

Pomembnost pravne prakse za zagotavljanje mednarodne zaščite prosilkam_cem LGBTIQ+ se nakazuje v prvih primerih, ki so jih zaznale organizacije LGBTIQ+ v Sloveniji. Enega od njih so podrobneje spremljale_i pri Društvu ŠKUC. V tem primeru sta državljana Kosova za mednarodno zaščito v Sloveniji zaprosila leta 2009, in sicer iz razloga preganjanja zaradi njune istospolne usmerjenosti. Njun postopek je trajal več let, njuna prošnja za mednarodno zaščito pa je bila večkrat zavrnjena, tako da mednarodne zaščite v Sloveniji nista dobila.

Prvi znan uspešen primer ugoditve prošnji za mednarodno zaščito, v kateri je oseba zatrjevala in dokazovala preganjanje iz razloga istospolne usmerjenosti, so zabeležili in pri njem sodelovali pri društvu Legebitra, in sicer januarja 2014, se pravi le nekaj mesecev po sprejetju odločitve Sodišča Evropske unije (EU), s katero je opredelilo, da so osebe LGBTIQ+ posebna družbena skupina. O tej odločitvi podrobneje v nadaljevanju.

V omenjenem primeru je Ministrstvo za notranje zadeve osebi, ki je decembra 2013 v Sloveniji zaprosila za mednarodno zaščito, ker so jo v matični državi preganjali in mučili iz razloga istospolne usmerjenosti, podelilo status begunca. V državi, iz katere prihaja begunec, je homoseksualnost kazniva, zanjo je zagrožena zaporna kazen do enega leta zapora skupaj z visoko denarno kaznijo, oblasti pa istospolno usmerjene osebe aktivno preganjajo in mučijo.

Sodišče Evropske unije (EU) in Evropsko sodišče za človekove pravice sta v zadnjih desetih letih vzpostavila precej pravne prakse na področju zagotavljanja mednarodne zaščite osebam LGBTIQ+. To prakso dopolnjujejo obsežnejše prakse nacionalnih sodišč držav članic EU.¹⁰ V skupnem evropskem azilnem sistemu so skupni standardi za prošilke_ce LGBTIQ+ za mednarodno zaščito opredeljeni v prenovljenih direktivah, ki določajo:

---

¹⁰ Več o tem v publikaciji Agencije Evropske unije za azil »Jurisprudence on LGBTIQ applicants in international protection«, ki temelji na bazi podatkov Agencije o pravnih primerih.

- kakšne pogoje mora prosilka_*ec* izpolnjevati, da pridobi mednarodno zaščito (status begunke_*ca* ali subsidiarno zaščito)¹¹ ,
- kakšni so postopki, v sklopu katerih pristojne oblasti presoajo, ali je oseba upravičena do mednarodne zaščite (statusa begunke_*ca* ali subsidiarne zaščite¹²), in
- kako se sprejmejo prosilke_*ci* za mednarodno zaščito¹³ .

Nacionalna sodišča v več državah članicah Evropske unije so oblikovala pravno prakso naključnih področjih za zagotavljanje ustrezne mednarodne zaščite osebam LGBTIQ+, ki jih državne_*i* ali nedržavne_*i* akterke_*ji* preganjajo v izvornih državah. Ta področja so:

- osebe LGBTIQ+ kot posebna družbena skupina,
- ocenjevanje obstoja preganjanja,
- ocenjevanje kredibilnosti trditev prosilk_*cev* za mednarodno zaščito in dokaznega gradiva,
- posebne postopkovne potrebe in zaščitni ukrepi,
- varne izvorne države in posledice vračanja v izvirno državo,
- mladoletne osebe in največja korist otroka,
- pogoji v sprejemnih centrih,
- pravica do družinskega življenja.

V nadaljevanju orisujem nekatere od, po moji oceni, najpomembnejših odločitev Sodišča EU in sodišč v Republiki Sloveniji.

2. 1. OSEBE LGBTIQ+ KOT POSEBNA DRUŽBENA SKUPINA

Sodišče EU je leta 2013 z odločitvijo v zadevi nizozemskega ministrstva za imigracije in azil proti X, Y in Z¹⁴ vzpostavilo pravni temelj za obravnavo prošenj za mednarodno zaščito oseb, ki jih preganjajo zaradi njihove spolne usmerjenosti, spolne identitete, spolnega izraza ali spolnih značilnosti. V svoji odločitvi je sodišče namreč pojasnilo pojem pripadnosti določeni družbeni skupini. Ugotovilo je, da je spolna usmerjenost osebe značilnost, ki je tako temeljna za identiteto, da se ji oseba ne bi smela biti prisiljena odreči, in da lahko glede na razmere v državi izvora določeno družbeno skupino tvorijo člani_*ce*, katerih skupna značilnost je spolna usmerjenost.

Sodišče EU je tudi menilo, da obstoj kazenskih zakonskih določb, ki so posebej uperjene proti istospolno usmerjenim osebam, potrjuje, da je treba te osebe obravnavati kot osebe, ki tvorijo posebno družbeno skupino. Dodalo je, da dejstvo, da so homoseksualna dejanja kazniva, samo po sebi še ne pomeni dejanja preganjanja.

---

¹¹ Direktiva 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite (prenovitev): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32011L0095> (28. 4. 2024)

¹² Direktiva 2013/32/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o skupnih postopkih za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite (prenovitev): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX:32013L0032> (28. 4. 2024)

¹³ Direktiva 2013/33/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito (prenovitev): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32013L0033> (28. 4. 2024)

Hkrati pa zaporna kazen, ki je na primer predvidena kot sankcija za homoseksualna dejanja in se uporablja v izvorni državi, pomeni dejanje preganjanja.

S tem je sodišče postavilo tudi okvire za presojanje obstoja preganjanja.

Dodalo je še, da kadar se prosilka_ec sklicuje na obstoj zakonodaje, ki v izvorni državi kriminalizira homoseksualna dejanja, so nacionalni organi dolžni preučiti vsa pomembna dejstva v zvezi s to državo, vključno z zakoni in drugimi predpisi ter načini njihove uporabe.

2.2. SMERNICE SODIŠČA EVROPSKE UNIJE ZA OCENO VERODOSTOJNOSTI TRDITEV O SPOLNI USMERJENOSTI PROSILKE_CE ZA MEDNARODNO ZAŠČITO

Sodišče EU je decembra 2014 v zadevi A., B., C. proti uradu državnega sekretarja za varnost in pravosodje¹⁵ odločalo o oceni verodostojnosti trditev o spolni usmerjenosti treh državljanov tretjih držav, ki so vsak podali prošnjo za mednarodno zaščito na Nizozemskem in katerih prošnje so pristojni nizozemski organi zavrnil, ker naj prosilci ne bi dokazali svoje spolne usmerjenosti.

Sodišče EU je opozorilo, da so izjave, ki jih je dal prosilec, ki zatrjuje določeno spolno usmerjenost, izhodišče za presojo organov, ki morajo nato proučiti to trditev ob spoštovanju dostojanstva in zasebnega življenja prosilca. Sodišče EU je dalo naslednje smernice o metodah ocenjevanja, ki jih morajo uporabljati nacionalni organi:

1. Ocenjevanje prošelj za mednarodno zaščito zgolj na podlagi stereotipnih predstav, povezanih z istospolno usmerjenimi osebami, organom onemogoča upoštevanje individualnega položaja in osebnih okoliščin prosilca. Nezmožnost prosilke_ca odgovoriti na takšna vprašanja sama po sebi ni zadosten razlog za sklepanje, da trditve prosilke_ca niso verodostojne.
2. Čeprav imajo nacionalni organi pravico, da po potrebi opravijo razgovore, da bi ugotovili dejstva in okoliščine o zatrjevani spolni usmerjenosti prosilke_ca, so vprašanja o podrobnostih prosilkinih_čevih spolnih praks v nasprotju s temeljnimi pravicami, ki jih zagotavlja Listina EU, zlasti pravice do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja.
3. Sodišče je pojasnilo, da "testiranje" prosilk_cev z namenom dokazovanja istospolne usmerjenosti ali zahteva, da prosilka_ec predloži dokaze (npr. avdiovizualne posnetke svojih intimnih dejanj), nimata nujno dokazne vrednosti in kršita človekovo dostojanstvo, ki ga zagotavlja Listina EU.
4. Glede na občutljivo naravo informacij, ki se nanašajo na osebno identiteto in spolno usmerjenost osebe, organi ne morejo sklepati, da trditve niso kredibilne zgolj na podlagi dejstva, da oseba ni razkrila svoje istospolne usmerjenosti na začetku postopka zaradi zadržanosti pri razkrivanju intimnih vidikov svojega življenja.

V zvezi z zadnjo točko smernic v nadaljevanju orisujem dva primera.

---

¹⁴ Odločitev Sodišča EU je dostopna na: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=144215&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=22414973> (28. 4. 2024)

¹⁵ Odločitev Sodišča EU je dostopna na: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=160244&doclang=en> (28. 4. 2024)

2.3. POZNO RAZKRITJE SPOLNE USMERJENOSTI V POSTOPKIH UGOTAVLJANJA UTEMELJENOSTI MEDNARODNE ZAŠČITE

V zadevi XY je iraški državljani leta 2018 podal naknadno prošnjo za mednarodno zaščito v Avstriji, in sicer potem, ko so pristojni avstrijski organi zavrnilo njegovo prvotno prošnjo iz leta 2015 in pritožbo zoper zavrnitev prošnje iz leta 2018. V prvotni prošnji in pritožbi zoper zavrnilno odločbo avstrijskih organov je prosilec trdil, da se boji za svoje življenje v izvorni državi, ker je zavrnil sodelovanje v šiitskih milicah, njegova država pa da je še vedno v vojni. V naknadni prošnji za mednarodno zaščito je prosilec trdil, da naj bi mu v izvorni državi grozilo preganjanje zaradi njegove spolne usmerjenosti. Avstrijske oblasti so odločile, da je njegova naknadna prošnja pravno nedopustna. Prosilec se je pritožil zoper odločbo, zvezno upravno sodišče pa je odločilo, da prosilec ni razkril svoje istospolne usmerjenosti med obravnavno prve prošnje za mednarodno zaščito in da je sodišče že pravnomočno odločilo o njegovi prošnji za mednarodno zaščito.

Septembra 2021 je Sodišče EU razlagalo pojem novih elementov ali dejstev, ki so se pojavili ali jih je prosilec predstavil v poznejših prošnjah.¹⁶ Sodišče je odločilo, da je treba ta pojem razlagati tako, da vključuje elemente ali dejstva, ki so se pojavili po zaključku postopka, katerega predmet je bila prejšnja prošnja za mednarodno zaščito, pa tudi elemente ali dejstva, ki so obstajali že pred zaključkom tega postopka, vendar jih prosilka_ec ni navedel_a. Hkrati je Sodišče EU menilo, da države članice EU ne morejo same določati rokov za vložitev naknadne prošnje za mednarodno zaščito.

V zvezi s poznim razkritjem spolne usmerjenosti pa je Upravno sodišče Republike Slovenije junija 2018 v zadevi A. A. proti Republiki Sloveniji odločilo o primeru, ko je prosilec razkril istospolno usmerjenost šele v naknadni prošnji, medtem ko so bili v prvi prošnji predstavljeni drugi razlogi. Sodišče je prošnjo zavrnilo, saj je trditev o istospolni usmerjenosti obstajala že v času prvega postopka in prosilec ni pojasnil, zakaj je ni razkril že prej, čeprav je imel strokovno pomoč ves čas, obveščen je bil o svojih pravicah in dolžnostih, večkrat je bil opozorjen, da mora navesti vse razloge za priznanje mednarodne zaščite, ki morajo biti resnični in natančni, ter se je zavedal zaupnosti postopka.¹⁷

2.4. NEPRIPRAVLJENOST ALI NEZMOŽNOST DRŽAVNIH ORGANOV, DA ZAGOTOVIJO UČINKOVITO ZAŠČITO

Leta 2021 je slovensko Ministrstvo za notranje zadeve prosilcu, državljanu tretje države, zavrnilo mednarodno zaščito, vendar je upravno sodišče to odločbo razveljavilo in mu priznalo zaščito zaradi preganjanja v izvorni državi na podlagi spolne identitete. Upravno sodišče je ugotovilo, da je bil prosilec zaradi svoje spolne identitete žrtev fizičnega nasilja, hudega psihičnega nasilja v obliki groženj s smrtjo ter večkratnega verbalnega nasilja in poniževanja. Upravno sodišče je menilo, da ta dejstva pomenijo kršitve človekovih pravic, ki pomenijo preganjanje. Ugotovilo je tudi, da transspolne osebe v tej državi predstavljajo posebno družbeno skupino, izjave prosilca pa so bile skladne z informacijami o položaju oseb LGBTIQ+ v tej državi. Upravno sodišče je tudi ugotovilo, da organi pregona v izvorni državi prosilcu niso zagotovili učinkovite zaščite pred dejanji preganjanja, kar je skladno z informacijami o izvorni državi. Sodišče je nadalje navedlo, da bi bil prosilec v primeru vrnitve izpostavljen preganjanju s strani nedržavnih akterk_jev, država pa ga ne more zaščititi.

---

¹⁶ Odločitev Sodišča EU je dostopna na: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=245748&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2106608>

¹⁷ Več o primeru na: <https://caselaw.euqa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=1633> (28. 4. 2024)

Ministrstvo za notranje zadeve se je pritožilo in zatrjevalo, da je prišlo do postopkovnih pomanjkljivosti in nasprotujočih si informacije o učinkovitosti kazenskega pregona v izvorni državi ter da sodišče ni v zadostni meri upoštevalo možnosti notranje razselitve. Vrhovno sodišče je pritožbo zavrnilo in potrdilo odločbo upravnega sodišča, saj je ugotovilo, da je slednje analiziralo posodobljene informacije o državi izvora in ugotovilo, da v državi ni učinkovite zaščite.¹⁸

Odločitev Vrhovnega sodišča Republike Slovenije je pomembna tudi zato, ker je izpostavila pomembnost ažurnosti informacij o izvorni državi (ang. country of origin information – COI). Te informacije so orodje Agencije Evropske unije za azil, katerega namen je organom, ki obravnavajo prošnje za mednarodno zaščito, nuditi točne, zanesljive in posodobljene informacije o različnih izvornih državah prosilk_cev za mednarodno zaščito. Na podlagi teh informacij pristojni organi odločijo, ali je določena izvorna država varna, da se vanjo ali na njen del prosilka_ec lahko vrne, ne da bi bil_a v tej državi ali na njenem delu preganjan_a, mučen_a, izpostavljen_a ponižujočem ravnanju ali kaznovanju ali ogrožen_a zaradi vsesplošnega nasilja v mednarodnih ali notranjih oboroženih spopadih. Zato je ključno, da informacije COI vsebujejo tudi informacije o (ne) spoštovanju človekovih pravic oseb na podlagi raznolikih spolnih usmerjenosti, identitet, izrazov in značilnost.

2.5. POSEBNE POSTOPKOVNE POTREBE IN ZAŠČITNI UKREPI

Upravno sodišče Republike Slovenije je avgusta 2021 razveljavilo negativno odločbo v zadevi prosilca za mednarodno zaščito proti Ministrstvu za notranje zadeve, in sicer zaradi procesnih pomanjkljivosti pri presoji strahu pred preganjanjem na podlagi spolne usmerjenosti prosilca. Prosilec je izpodbijal negativno odločbo in trdil, da bi ga morali pristojni organi zaradi njegovega duševnega stanja in slabega telesnega stanja obravnavati kot ranljivo osebo ter da ne more pridobiti zadostnih dokazov iz svoje izvorne države. Ministrstvo za notranje zadeve je navedlo, da ker trditve o homoseksualnosti niso veljale za verodostojne, te teme v informacijah o izvorni državi niso dodatno proučevali.

Upravno sodišče je pritožbi ugodilo in ponovilo, da si mora prosilec sicer prizadevati za zagotovitev zadostnih informacij in dokazov, vendar mora organ za presojo postopek voditi tako, da prosilcu omogoči učinkovito uveljavljanje njegovih pravic, vključno z osebnim razgovorom. V svoji odločitvi je upravno sodišče izpostavilo pravno prakso Sodišča EU, s katero so bile oblikovane smernice za oceno verodostojnosti trditev o spolni usmerjenosti prosilke_ca za mednarodno zaščito.¹⁹

Orisani pravni primeri pred različnimi sodišči kažejo, da se lahko z razvojem pravne prakse okrepi zaščita pravic prosilk_cev LGBTIQ+ za mednarodno zaščito, pri čemer je pomembno tudi to, da so pravna določila zapisana nedvoumno ter temeljijo na največjem možnem spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin prosilk_cev za mednarodno zaščito.

---

¹⁸ Primer je podrobneje opisan na: <https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=2175> (28. 4. 2024)

¹⁹ Več o primeru na: <https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=2172> (28. 4. 2024)

3. ZAGOTAVLJANJE ENAKE OBRAVNAVE PROSILK_ CEV LGBTIQ+ ZA MEDNARODNO ZAŠČITO

Prosilke_ci LGBTIQ+ za mednarodno zaščito niso homogena skupina. Svojo spolno usmerjenost in spolno identiteto opredeljujejo različno, različno izražajo svoj spol in imajo različne spolne značilnosti. Razlikujejo se tudi po starosti, rasi, etnični pripadnosti, veroizpovedi, političnem prepričanju, socialno-ekonomskem statusu, izobrazbi in drugih značilnostih. Vse te različne osebne okoliščine in značilnosti vplivajo na ranljivost vsake osebe na specifičen, njej lasten način. Šele z upoštevanjem vseh teh osebnih okoliščin in značilnosti ter z oblikovanjem primernih ukrepov, lahko v hetero- in cisnormativnem okolju zagotavljamo enako obravnavo za prosilke_ce LGBTIQ+ za mednarodno zaščito.

Te_i potrebujejo:

- ustrezno pravno podporo – pravna_i zastopnik_ca, ki razume pravne posebnosti prošenj za mednarodno zaščito, ki jih podajo osebe LGBTIQ+;
- ustrezno nastanitev – varno okolje, kjer bodo lahko živele_i svojo spolno usmerjenost in spolno identiteto brez strahu pred nasiljem;
- dostop do ustrezne zdravstvene oskrbe, kar vključuje:
  - o postopke in posege za potrditev spola,
  - o protiretrovirusno terapijo za osebe, ki živijo z virusom HIV,
  - o storitve preprečevanja in zdravljenja spolno prenosljivih okužb,
  - o storitve s področja zagotavljanja duševnega zdravja;
- ustrezne informacije o organizacijah in skupinah, ki nudijo različno podporo osebam LGBTIQ+ in soustvarjajo skupnost(i) LGBTIQ+.

V zvezi s tem sem od Ministrstva za notranje zadeve dobila pisna zagotovila²⁰, da redno usposablja uradne osebe, ki vodijo postopke in razgovore s prosilkami_ci za mednarodno zaščito, da so ustrezno usposobljene za delo z ranljivimi prosilkami_ci in se držijo smernic Agencije Evropske unije za azil. Dodali so, da za obravnavanje potreb pri osebah LGBTIQ+, ki so zaprosile za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji (socialne, zdravstvene, nastanitvene ...), poskrbi Urad Vlade za oskrbo in integracijo migrantov, ki lahko prepozna tudi razlike njihovih potreb od potreb oseb, ki niso pripadnice_ki spolnih in/ali seksualnih manjšin.

---

²⁰ Odgovor na prošnjo za podatke o ljudeh LGBTIQ+ v prisilnih migracijah številka 092-312/2024/2 z dne 16. 4. 2024.

Nadalje so pojasnili, da Ministrstvo za notranje zadeve v evidenci prosilk_cev za mednarodno zaščito, ki je določena v 115. členu Zakona o mednarodni zaščiti, in v evidenci oseb, ki jim je bila priznana mednarodna zaščita, kot je določena v 116. členu istega zakona, ne vodi evidenc o:

- številu odobrenih statusov begunke_ca na podlagi preganjanja zaradi pripadnosti osebe manjšini LGBTIQ+;
- številu trenutnih vlog za mednarodno zaščito, pri katerih je vsaj eden od navedenih razlogov za vlogo preganjanje zaradi pripadnosti manjšini LGBTIQ+;
- številu oseb LGBTIQ+, ki so trenutno v Republiki Sloveniji in katerih vloga za mednarodno zaščito je v obravnavi ne glede na to, na podlagi česa so jo vložile.

Poročajo, da prav tako o tem ne morejo podati ocene.

3. 1. NADALJNI UKREPI ZA ZAGOTAVLJANJE DOSTOJNIH POGOJEV ZA ŽIVLJENJE PROSILK_CEV ZA MEDNARODNO ZAŠČITO

Kakšne ukrepe, če sploh kakšne, bodo politični odločevalke_ci sprejele_i, pristojni organi pa udeleženi, je v relativno bogati državi, kot je Slovenija, v prvi vrsti odvisno od politične volje. Na podlagi preteklega večletnega dela na področju nujenja podpore prosilkam_cem LGBTIQ+ za mednarodno zaščito in begunkam_cem LGBTIQ+ ocenjujem, da tovrstne

politične volje ni. Zagotavljanje enake obravnave prosilk_cev LGBTIQ+ za mednarodno zaščito je tako odvisno predvsem od posameznih predanih uradnih oseb in socialnih delavk_cev pri Uradu Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov, zavzetosti strokovnih sodelavk_cev, tudi prostovoljk_cev pri različnih nevladnih organizacijah, in opolnomočenosti posamezne_ga prosilke_ca za mednarodno zaščito.

Ker so prosilke_ci LGBTIQ+ za mednarodno zaščito del skupine vseh prosilk_cev za mednarodno zaščito in ker se, kot sem zapisala že v uvodu, število prisilno razseljenih oseb povečuje, saj so postopki ugotavljanja upravičenosti do mednarodne zaščite lahko nerazumno dolgi, ocenjujem, da v Sloveniji potrebujemo:

- dodatne ustrezno usposobljene uradne osebe, ki vodijo postopke za mednarodno zaščito;
- dodatno ustrezno usposobljeno strokovno osebje v vseh izpostavah Azilnega doma;
- dodatne ustrezno usposobljene pravnice_ke, ki zastopajo prosilke_ce v postopkih za mednarodno zaščito;
- dodatno finančno in materialno podporo nevladnim organizacijam, ki zagotavljajo pravno, psihosocialno in drugo podporo prosilkam_cem za mednarodno zaščito;
- obnovo obstoječih prostorov Azilnega doma;
- dodatne ustrezne nastanitvene kapacitete, ki niso na obrobju Ljubljane ali na državni meji²¹,
- ustrežnejši dostop do ustreznih zdravstvenih storitev, predvsem za transspolne osebe;
- večjo dostopnost tečajev slovenskega jezika in drugih storitev, ki olajšujejo integracijo v lokalno okolje;
- takojšen dostop do trga dela za prosilke_ce za mednarodno zaščito in omogočanje pridobivanja pravnega statusa bivanja v državi na podlagi zaposlitve.

4. TRDNJAVA EVROPA

Novi Pakt o migracijah in azilu v EU, ki se bo predvidoma začel uporabljati spomladi 2026 in bo zavezoval tudi Slovenijo, po moji oceni ne zagotavlja podlage za oblikovanje in udejanjanje zgoraj naštetih ukrepov. Evropska komisija sicer trdi, da je pakt »zasnovan za podporo državam članicam, ki se soočajo z velikimi migracijskimi pritiski in varujejo naše zunanje meje. Hkrati zagotavlja gotovost in jasnost za osebe, ki prihajajo v EU, pri evropskih državljankeh ih pa ustvarja zaupanje, da se migracije upravljajo učinkovito in humano ter v skladu z našimi vrednotami in mednarodnim pravom.«²²

Pakt med drugim uvaja preverjanje oseb iz tretjih držav, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop v EU, že na njenih zunanjih mejah, kar v EU imenujejo zagotavljanje učinkovitejših postopkov. V roku sedmih dni naj bi tako mejni organi odločili, ali je posamezna oseba upravičena do dostopa do postopka za mednarodno zaščito ali ne, in jo zato oblasti vrnejo v državo izvora. Iz izkušenj sklepam, da bo hitrost postopka poslabšala dostopnost do postopka za pridobitev mednarodne zaščite, ki je pravica vseh oseb, pri čemer bodo v še slabšem položaju osebe iz ranljivih skupin, kot so osebe LGBTIQ+, četudi pri EU zagotavljajo, da bo to preverjanje vključevalo presojo ranljivosti.

Pakt opredeljuje tudi nadaljevanje sodelovanja EU s tretjimi državami, ki gostijo veliko število prisilno razseljenih oseb in ne spoštujejo nujno človekovih pravic vseh ljudi. EU bo med drugim tem državam z različnimi spodbudami omogočala, da prisilno razseljene osebe zadržujejo na svojem ozemlju. Tudi ta določba bo še dodatno omejila dostop do postopkov za pridobitev mednarodne zaščite vsem osebam v prisilnih migracijah, pri čemer bodo spet v še slabšem položaju osebe iz ranljivih skupin, kot so osebe LGBTIQ+.

Če želimo zagotoviti dostojno življenje za vse prisilno razseljene osebe, morajo države, tudi Slovenija, zagotoviti pravno urejene, dostopne in varne migracijske poti za vse, ki so prisiljene i zapustiti svoj dom zaradi preganjanja, oboroženih konfliktov in vojn, ki jih poganjajo geostrateški, imperialistični interesi globalnega severa, ter zaradi podnebnih sprememb in vse pogostejših in intenzivnejših ujm. Hkrati pa moramo preoblikovati izkoriščevalske mednarodne politike in gospodarstva globalnega severa v mednarodno politiko in gospodarstvo, ki temelji na solidarnosti, trajnosti in enakosti vseh ljudi, ljudstev in narodov.

---

²¹ Z nastanitvami na obrobju, stran od lokalnih prebivalk_cev, utrjujemo predsodke o prosilkah_cih za mednarodno zaščito kot nevarnih zločink_cev, ki ogrožajo lokalne prebivalke_ce. Hkrati prosilke_ci potrebujejo dostop do različnih skupnosti, skupin in nevladnih organizacij za lajšanje stisk, ki jih lahko povzročijo dolgotrajni postopki obravnave prošenj za mednarodno zaščito, neustrezni, tudi nevarni nastanitveni prostori in pomanjkanje priložnosti za druženje z lokalnimi prebivalkami_ci.

²² Več o tem na: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_sl#:~:text=Evropska%20komisija%20je%20kot%20skupen%20evropski%20odziv%20predlagala,velikimi%20migracijskimi%20pritiski%20in%20varujejo%20na%C5%A1e%20zunanje%20meje (28. 4. 2024)

5. 0 AVTORICI

Eva Gračanin je bila sodelavka Društva Legebitra od leta 2009 do leta 2022. Med drugim je nudila podporo proslkam_cem za mednarodno zaščito LGBTIQ+ ter o njihovih potrebah in pravicah izobraževala druge akterje na področju mednarodne zaščite. V sodelovanju z Mednarodno organizacijo za migracije – IOM je pripravila izobraževanje za uslužbence_ke, ki se prvi odzovejo na potrebe prisilno razseljenih ljudi, specifično med njimi oseb LGBTIQ+.

6. VIRI

Agencija Evropske unije za azil. Case Law Databse.

<https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=1633>

Agencija Evropske unije za azil. Case Law Databse.

<https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=2175>

Agencija Evropske unije za azil. Case Law Databse.

<https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/viewcaselaw.aspx?CaseLawID=2172>

Agencija Evropske unije za azil. (2023, september). Jurisprudence on LGBTIQ applicants in international protection.

https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-09/AR2023_factsheet21_case_law_LGBTIQ_applicants_EN_0.pdf

Evropska komisija. Pakt o migracijah in azilu.

https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_sl#:~:text=Evropska%20komisija%20je%20kot%20skupen%20evropski%20odziv%20predlagala,velikimi%20migracijskimi%20pritiski%20in%20varujejo%20na%C5%A1e%20zunanje%20meje

Odločitev Sodišča Evropske unije (2013). Št. C-199/12 do C-201/12. Sodišče Evropske unije, 7. november.

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=144215&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=22414973>

Odločitev Sodišča Evropske unije (2014). Št. C-148/13 do C-150/13. Sodišče Evropske unije, 2. december.

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=160244&doclang=en>

Odločitev Sodišča Evropske unije (2021). Št. C-18/20. Sodišče Evropske unije, 9. september.

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=245748&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2106608>

Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice. LGBTI and Gender-Diverse Persons in Forced Displacement, Independent Expert on sexual orientation and gender identity.

<https://www.ohchr.org/en/special-procedures/ie-sexual-orientation-and-gender-identity/lgbti-and-gender-diverse-persons-forced-displacement>

Urad visokega komisarja Združenih narodov za človekove pravice. (2022, 16. maj). Forcibly displaced LGBT persons face major challenges in search of safe haven, International Day against Homophobia, Transphobia

and Biphobia – 17 May 2022.

<https://www.ohchr.org/en/statements/2022/05/forcibly-displaced-lgbt-persons-face-major-challenges-search-safe-haven>

Visoki komisariat Združenih narodov za begunce. (2023) Refugee Data Finder.

<https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>

Zakon o mednarodni zaščiti – ZMZ-1. (2016). Sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije, v veljavi od 24. aprila.

<https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO7103>

